

Oude Kerk, 29 december 2024

zondag na Kerst

ds. Carla Borgers

---

gelezen: Jesaja 61,10 – 62, 3 en Lucas 2, 22-35

titel:

overdenking

Het gelezen fragment uit Jesaja 61-62 had zo uit de mond van Simeon kunnen klinken en deels is dat ook zo. Die tekst van Jesaja is een indrukwekkende lofzang op de bevrijding en gerechtigheid die God zal laten ontspruiten. "Hij deed mij het kleed van de bevrijding aan, hulde mij in de mantel van de gerechtigheid, zoals een bruidegom een kroon opzet, zoals een bruid zich ooit met haar sieraden."

Niet langer – zo zegt de profeet - zal die gerechtigheid onzichtbaar zijn als zaad in een tuin of akker, maar opschieten en tot volle bloei komen. God zal de aarde transformeren tot een totaal nieuwe orde, die samengaat met gerechtigheid en bevrijding. Gods bevrijdende daden zullen zichtbaar zijn, zullen geschieden in het volle licht. Ze zullen stralen als de dageraad en schitteren als een fakkel in een donkere kamer, zichtbaar voor de hele wereld. Dit is een gebeurtenis die niet over het hoofd kan worden gezien, vindt Jesaja. Eigenlijk komt hij woorden en beelden tekort om dit bevrijdende gebeuren te beschrijven, te schilderen met woorden.

Misschien denkt u alleen maar: Wát een hoogdravende taal! Maar de taal van de profeet is ook geen spreektaal, geen taal waarmee je een boodschappenlijstje schrijft, maar poëzie of misschien een lied. En in gedichten en liederen kun je nu eenmaal meer zeggen en uitdrukken dan je zou zeggen in je dagelijkse doen. Liefdesbrieven kun je meestal ook niet vergelijken met gewone spreektaal. Veel verliefden worden soms heel hoogdravend als ze de kwaliteiten van hun aanbedene willen beschrijven.

Dat tweede vers waarin de profeet Jeruzalem aanspreekt - stad van vrede- dat vers wringt gezien de huidige situatie. Jeruzalem is geen stad van vrede, maar van oorlog en vernietiging. Veel van de inwoners van de stad en het land weten niet eens wat er uit hun naam gebeurt in Gaza, op de Westoever, in Libanon, in Syrië, in Jemen. De persvrijheid wordt ernstig beperkt in heel het land. Alle kritiek van buiten wordt geframed als antisemitisme. De kinderen van het land -velen niet veel ouder dan 18 jaar- worden naar het front gestuurd en lopen daar trauma's op omdat ze dingen moeten doen waarvoor hun moeders ze niet hebben gebaard.

Toch maakte deze Jesaja-tekst mij een beetje blij en zelfs hoopvol. Niet dat ik die woorden allemaal zo letterlijk neem, maar deze tekst bepaalde me er wel weer even

bij dat er ook vandaag ondanks alles veel gebeurt dat hoop geeft en soms zelfs een voorzichtig doorkijkje geeft op die nieuwe orde waar Jesaja van spreekt.

De profeet schrijft hier over de tijd waarin de Babylonische ballingschap voorbij zal zijn en het volk terug zal keren naar Jeruzalem, naar Sion.

Waar het taalgebruik van Jesaja misschien wat hoogdravend klinkt, is Lucas wat eenvoudiger in zijn manier van uiten. In de afgelopen week hebben we het verhaal over de geboorte van Jezus, omzongen door de gloriezang van engelen, gehoord. Vandaag horen we uit de mond van Simeon de betekenis van die kleine Jezus als redder van de mensheid. Hoewel deze gebeurtenis heel klein en gewoon begint met de toewijding van Jezus aan God, zoals alle eerstgeboren joodse jongens, mondt dit uit in een loflied van Simeon dat door de eeuwen heen, over de hele wereld, is herhaald: "Want met eigen ogen heb ik de redding gezien die u bewerkt hebt ten

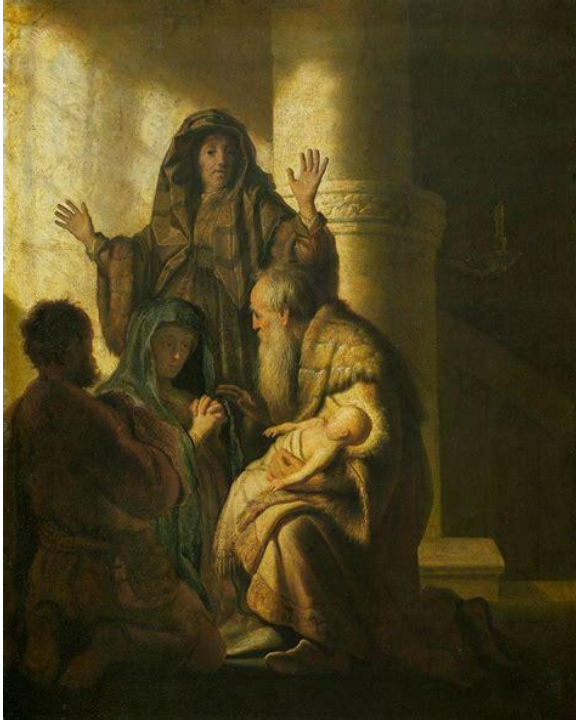
overstaan van alle volken: een licht dat geopenbaard wordt aan de heidenen en dat tot eer strekt van Israël, uw volk." Het is een lied dat aardig overeenkomt met het lied van Jesaja: kernwoorden zijn ook hier: licht, redding, openbaar worden aan de volken.

Loflied van Simeon, Aert de Gelder

Maar waar Jesaja spreekt over een stad, Jeruzalem – stad van vrede -, spreekt Lucas over één enkel kind: een kind, een mens van vrede. Zijn besnijdenis op de achtste dag, de dag die volgt op de zevende dag (dag van de volheid), symboliseert het nieuwe begin. Elke joodse jongen wordt op de achtste dag na zijn geboorte besneden, dus ook Jezus.

Dan wordt ook zijn naam over hem uitgeroepen: Jezus, Jeshua, wat betekent 'God redt' of 'God bevrijdt'. Die naam is een opdracht: dienstbaar zijn aan het bevrijdend handelen van God. Dit kind zal gaan en staan in de dienst aan God en niets of niemand kan hem daarvan afhouden.

En dan komt daar Simeon naar de tempel, geleid door de Geest, vertelt Lucas. Toeval bestaat niet, zegt Lucas hiermee. Over Simeon vertelt hij dat de man rechtvaardig is en vroom en dat hij leeft in de verwachting van de vertroosting of het herstel van Israël. Hij ziet uit naar het moment dat aan alle ellende, lijden en onrecht een einde zal komen. Deze rechtvaardige ziet in dat kleine jochie op de arm van zijn moeder een teken van God: dit kind moet de langverwachte messias zijn.

Simeon in de tempel, Rembrandt van Rijn

Op de afbeeldingen op het scherm staat Simeon als een oude man, de één geschilderd door Aert de Gelder, de ander onmiskenbaar door Rembrandt van Rijn. Ook in de kerkelijke traditie is Simeon altijd afgebeeld als grijsaard en werd zijn loflied gezien als een 'avondhymne', een lied bij het sterven gaan; een lied voor de avond van de dag, een lied voor de avond van het leven...

Het is niet zo verwonderlijk omdat Lucas ook vertelt dat aan Simeon was geopenbaard dat hij niet zou sterven voor hij de messias zou hebben gezien.

En ook laat Lucas hem zeggen: "Nu laat u, Heer, uw dienaar in vrede (heen)gaan, zoals u hebt beloofd." Deze uitspraak versterkt natuurlijk de gedachte dat het hier om een oude man ging. Toch hoeft dat niet zo te zijn, want het Griekse woord dat hier is vertaald met heengaan, heeft ook de betekenis van 'laten gaan' of 'loslaten' of 'vrijlaten'. Simeon kan best een jonge man zijn geweest, of een gezonde veertiger die nog jaren lang zijn leven zou kunnen leven als 'dienaar van de Heer'. Misschien heeft de traditie ons wel eens belet om deze oude teksten nieuw te lezen of anders te horen. Dat 'heengaan' of 'gaan' in vrede zou mogelijk ook een 'gaan om te léven' kunnen hebben betekend en niet een 'gaan om te sterven'. Simeon noemt zichzelf een dienstknecht van de Heer. Het zou best kunnen dat hij eigenlijk zegt: Nu ik dit kind heb mogen zien en vasthouden laat dan nu, meester, uw knecht gaan om het leven verder als bevrijd mens in vrede (sjaloom) te kunnen leven als uw dienaar.

Leven en sterven ligt soms ook heel dicht bij elkaar. In de afgelopen weken konden we dat ook in deze gemeente weer ervaren. Er werd veel gestorven. Zo wordt ook deze gemeente kleiner. Vaak rijst dan de vraag: wat kunnen we nog? Waartoe zijn we nog gemeente van Christus? Wat hebben wij nog in te brengen in die nieuwe wereldorde die Lucas in dat nieuw geboren kind voorzag? Een wereld waar gerechtigheid, vrijheid en vrede zullen heersen. Doen we er nog toe?

Ik denk dat wij zoals we zijn, als persoon en als gemeente, er wel degelijk toe doen. Daar waar we wonen en werken en samenkomen als gemeente kunnen we dat leven in de vrijheid van de Geest en in vrede leven en voorleven aan anderen. Of we nou jong zijn of oud, we kunnen allemaal op één of andere manier Gods licht doorgeven. Maar ook als christelijke gemeenschap hebben we - zolang we er zijn - een rol te spelen in deze wereld. Want het goede nieuws van bevrijding en vrede is er niet alleen voor onszelf: dat moet gedeeld worden, het licht moet worden doorgegeven.

We zien kerkgemeenschappen vergrijzen of zichzelf opheffen. En toch gaat de boodschap door, hier of elders. Want waar een deur dichtgaat, zet God ergens anders wel weer een raam open. De Geest waait immers niet dankzij óns. Ze waait vrij en ongebonden. Het enige wat ze van ons vraagt is haar de ruimte te geven en als het even kan om – net als Simeon deed – haar te volgen op haar vlucht. Hij kwam terecht bij het kind in de tempel. Wie weet waar wij uitkomen en wie wij mogen ontmoeten. Vol van verwachting mogen we het nieuwe jaar ingaan. Amen.